

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УТИЛІЗАЦІЇ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ В УКРАЇНІ

Утилізація побутових відходів сьогодні є однією з найбільш гострих проблем. Це пояснюється тим, що технології, використовувані раніше для утилізації виявили себе як нежиттєздатні. Підписавши Угоду про асоціацію з ЄС Україна зобов'язалася впровадити у законодавство директиви ЄС про відходи [1].

З 1 січня 2018 року Україна зобов'язалася сортувати все сміття за видами матеріалів, а також розділяти його на придатне для повторного використання, для захоронення та небезпечне. Ця норма закріплена у п. «і» ч. 1 ст. 32 Закону України «Про відходи», згідно з доповненнями від 2 жовтня 2012 р. [2].

В Україні існує тенденція збільшення кількості відходів, відправлених на полігони, можна виокремити три основні причини такої ситуації:

1. Незацікавленість населення у скороченні об'єму продукування сміття та його сортуванні.

Заходи стимулювання утилізації відходів та зменшення обсягів їх утворення орієнтовано на суб'єктів господарської діяльності, залишаючи поза увагою фізичних осіб — утворювачів побутових відходів [3, с. 125].

2. Відсутність стимулювання підприємств в переробленні сміття та зменшенні об'ємів його продукування.

а) Якщо підприємствам, перетворюючим сміття на енергію надати податкові пільги; державні кредити; державні субсидії на проекти пов'язані з утилізацією відходів та виготовленням відповідного устаткування, бізнесу стане це більш цікаво.

б) Сьогодні в Україні вартість захоронення порівняно з переробкою набагато менша. Потенційне розміщення на полігоні відходів повинно коштувати набагато дорожче їх переробки.

3. Недосконалість законодавства.

У липні 2017 року Міністерством екології та природних ресурсів України було закінчено «Національну стратегію поводження із відходами» [4], в якій всесторонньо висвітлює питання поводження з відходами. Проте надмірна кількість органів, відповідальних за поводження може стати на шляху ефективної реалізації цієї стратегії.

За законопроектом № 4028 виробників, що випускають продукцію в упаковці зобов'язують створити організації розширеної відповідальності, задачею яких є збір та утилізація виробленої ними упаковки. Контрольно-наглядові функції пропонується покласти на Державну екологічну

інспекцію. У перший рік планується переробити та утилізувати 15—35 % упаковки, за наступних п'ять — 35-65 % [5]. Проте таке рішення не є панацеєю, адже вирішує тільки питання утилізації лише малої частки усього сміття.

Тут також слід згадати постанову Кабінету Міністрів від 26 липня 2001 року «Про впровадження системи збирання сортування транспортування переробки та утилізації відходів як вторинної сировини», яка втратила чинність 18 березня 2015 року. Підприємства, що використовують тару (упаковку) для пакування і перевезення продукції були зобов'язані самостійно забезпечувати їх приймання та утилізацію, або укласти з Державним підприємством «Укресресурси» договори про організацію їх збирання. Однак на практиці товаровиробники лише симулювали виконання законодавчих вимог [3, с. 192].

У законопроектах № 4836, № 4837 пропонується відновити екологічний податок, обтяживши їм виробників товарів в упаковці та самих виробників упаковки. Зібрані кошти мають бути витрачені: на утилізацію побутових відходів, на рекультивацію полігонів і звалищ, а також на будівництво нових полігонів. Так вартість переробки буде закладатись у вартість товару, що призведе до його здорожчання. Слабке місце тут — контроль за цільовим використанням зібраних коштів [6; 7].

Проектом № 5614 передбачається утворення системи депозитної тари, маркування упаковки спеціальною етикеткою, створення операторів депозитної системи, пунктів збору, рахункових центрів та механізму повернення заставних коштів покупцю. Але цей законопроект не враховує тару з-під міцного алкоголю, транзитну і експортну продукцію, упаковку з-під дитячого харчування [8].

Для виходу України з екологічної кризи необхідне вдосконалення законодавства, щоб новостворені механізми не лишилися декларативними: встановлення чіткого механізму поводження з відходами у відповідності із нормами ЄС, створення системи заохочення підприємств, а також законодавче встановлення обов'язків та відповідальності за їх невиконання фізичними особами щодо продукування та утилізації сміття.

Список використаних джерел

1. Міністерство юстиції України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://minjust.gov.ua/m/str_45875.
2. Про відходи : Закон України від 5 трав, 1998 р. № 187/98-ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/187/98%D0%B2%D1%80/page412#o412>.
3. Юрокул В. О. Правово регулювання поводження з побутовими відходами в Україні: монографія / В. О. Юрокул. — Одеса : Фоніко, 2012. — 274 с.
4. Проект Національної стратегії поводження з відходами [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://merir.gov.ua/content/lehriчна-redakciya-proektu-natsionalnoi-strategii-povodzhennya-z-vidhodami-dlya-podalshogo-gromadskogo-obgovoronnya.html>.

5. Проект Закону Унірайга про упаковію та відходи упаковки : від 5 лют. 2016 р. .№ 4028 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://wl.cl.rada.gov.ua/pls/ /web2/webproc4_1?pI3 511=5808 3.

6. Проект Закону і гро внесення амін до Податкового кодексу України (щодо оподаткування розміщення побутових відходів) : від 16 черв. 2016 р. ій 4836 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://wl.cl.rada.gov.ua/ pls/zweb2/webproc4_I?pf3511=59441.

7. Проект Закону про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо використання деяких видів екологічного податку) : БД 16 черв. 2016 р. .№ 4837 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://xv1.cl.rada.gov.ua/pls/ zweb2/webproc4_1 Vpf3 511=5 9442.

8. Проект Закону про систему збирання та утилізації використаної тари : від 28 [руд. 2016 р. ій 5614 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://wl.cl.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pl'3511=60832.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент Гавриш Н. С,